

Københavns Borgerrepræsentanters

Forhandlinger

fra den 1. April 1915 til den 31. Marts 1916.

76. Aargang.

Bind II.

Pag. 1505—2626

København.

Trykt hos J. H. Schultz A/S

1916

sildig paa Københavns Gader, ikke sker flere Uheld og Ulykker, end Tilfældet er, skyldes det langt snarere den Opmærksomhed og Flid, der udvises fra Kuskenes og Vognførernes Side — det gjaldt baade mekaniske og Hestekøretøjer — end det skyldes den — mer eller mindre gode — Maade, hvorpaa det Spørgsmaal er blevet løst af den Institution, der har haft med det at gøre, eller den — større eller mindre — Interesse, der er vist af den Institution, under hvilken det sorterer. Han var tilbøjelig til at tro, at man ved en nøjere Gennemgang af alle disse Forhold og en nærmere Forhandling med de interesserede Parter vil faa en Afgørelse af Spørgsmaalet, der ikke vil føre til det, Borgmesteren var saa bange for: at der, naar det offentlige overtog Ansvaret, vilde blive frit Slag for Kritikken. Spørgsmaalet trængte til en meget grundig Undersøgelse, og hvis der naas til en Ordning, vilde det sikkert skabe en vis Tryghed baade til den ene og den anden Side.

Borgmester **Marstrand** betvivlede, at Forhaabningen om, at man, naar Sagen behandles i et Udvalg, skulde komme til en tilfredsstillende Ordning, vilde gaa i Opfyldelse. Han havde modtaget et Andragende fra »Dansk Turistforening«, i hvilket det henstilles til Magistraten, at der i alt Fald ikke anvendes mere Grusstrøning, end Tilfældet er nu, og at Grusstrøningen paa Stroget indskrænkes det mest mulige eller helt indstilles, eftersom der kun kommer meget faa Hestekøretøjer paa Stroget, o. s. v. Saaledes gaar det i denne Verden.

From-Petersen ønskede at fremhæve en Side ved Sagen, som hidtil ikke var bleven berørt. Han vilde henlede det eventuelle Udvalgs Opmærksomhed paa, at naar en Hest falder paa Gaden, er Grunden ikke altid den, at Gaden er glat, ikke saa sjældent, han turde sige i de fleste Tilfælde, skulde Grunden søges et helt andet Sted, nemlig hos Hestens Ejer. Ejerne glemmer ofte at lade Hestens Sko lægge om. Skoen behøver ikke at være synderlig slidt, for at dette skal være nødvendigt, thi Hoven gror, og som Følge af, at den er beskyttet ved en Sko, slides den ikke. Han havde i

mange Tilfælde, hvor en Hest var faldet, set, at Skoen har været fuldstændig blottet for Hager og Søm, alt har været slidt glat. Det er klart, at en Hest ikke kan staa paa saadanne Sko. Her vilde være en smuk Opgave for Københavns Politi. I de Tilfælde, hvor det medvirker til at rejse faldne Heste, burde det efterse, om Hestens Ben virkelig er skikkede til at staa paa. Der kunde sikkert spares en Del Grus, naar man vilde behandle den Side af Sagen, saaledes som den bør behandles, og han henstillede til det eventuelle Udvalg ogsaa at tage den under Overvejelse.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Paa Forslag af Mikkelsen vedtoges det at henvise Sagen til et Udvalg paa 7 Medlemmer.

Til at indtræde i Udvalget valgtes: **Anthøn Andersen**, **Fru Arenholt**, **Fischer**, **Holm**, **I. P. Johansen**, **Mikkelsen** og **Poul Møller**.

— Af **Fru Arenholt**, **Frk. Blom**, **H. C. V. Møller** og **Stanning** var under 10. Januar stillet følgende Forslag til Beslutning:

»Under Hensyn til Bestemmelsen i § 2 i Fabrikloven af 29. April 1913 beslutter Forsamlingen for sit Vedkommende at nedsætte et Fællesudvalg til at foretage en Revision af den nugældende Vedtægt af 23. Maj 1903 angaaende Børns og unge Menneskers Arbejde i visse nærmere bestemte Arter af Erhvervsvirksomhed.«

Ordføreren for Forslagsstillerne (**Fru Arenholt**) mindede om, at den nugældende kommunale Vedtægt af 23. Maj 1903 angaaende Børns og unge Menneskers Arbejde i visse Arter af Erhvervsvirksomhed sluttede sig til den dagældende Fabriklov af 11. April 1901. Siden den Tid er Fabrikloven bleven revideret, og i den nugældende Lov af

29. April 1913 er man naaet saa vidt frem, at Børn, der endnu ikke er lovlig udskrevne af Skolen, ikke maa anvendes i de Virksomheder, der falder ind under Fabriktilsynet. Det vilde derfor være rimeligt, om man nu, 3 Aar efter Fabriklovens Revision, fra Kommunalbestyrelsens Side ogsaa forsøgte at foretage en Revision af den kommunale Vedtægt om Børnearbejde og ved Forhandling i et Fællesudvalg overvejede Mulighederne for yderligere at indskrænke Børns erhvervsmæssige Arbejde i de Virksomheder, der falder udenfor Fabriklovens Omraade. Der kan være Tale om dels at gøre de nugældende Bestemmelser strengere, dels, og navnlig, at gøre dem mere effektive. Hun havde i Morges i et Bageri truffet en lille Dreng paa 12 Aar, meget lille af Vækst og bleg, i det hele taget saa han ud til at være legemlig ret svag. Han benyttedes til Rengøring — han var saa snavset, at man skulde synes, at alt, hvad han rørte ved, maatte blive snavset — til at pudse Plader, gaa Byærinder og bære Kul. Han var der fra Kl. 6 Morgen til Kl. 12, gik saa hjem og blev vasket, hvorefter han gik i Skole fra Kl. 1 til Kl. 6. Det var grumme trist, om virkelig Samfundsforholdene skulde nødvendiggøre en saadan Udnyttelse af Børns Arbejdskraft.

Der kunde ogsaa være Tale om at inddrage helt nye Erhverv under de kommunale Vedtægtsbestemmelser, og i den Henseende havde hun under Budgetdebatten særlig fremdraget Børns Erhverv som Mælkedrenge og unge Menneskers Erhverv som Piccoloer. Hun skulde ikke ved denne Lejlighed gentage sine Betragtninger, men vilde overlade til det eventuelle kommende Udvalg at overveje og undersøge de herhenhørende Forhold, Forstaaelsen af, hvilken betydningsfuld Samfundsopgave det er at yde Børnene og de unge den størst mulige Beskyttelse, er sikkert øget i de Aar, der er gaaet, siden den nugældende Vedtægt traadte i Kraft, og det var hendes Haab, at denne øgede Forstaaelse vil give sig Udtryk i det Arbejde, som nu indledes ved Nedsættelsen af det foreslaaede Fællesudvalg. Hun var ingenlunde blind for de Vanskeligheder og Betæneligheder, som

kan fremkomme, men de Udtalelser, der fra forskellige Sider fremsattes som Svar paa hendes Bemærkninger under Budgetdebatten, og navnlig de Udtalelser, der fremsattes af Borgmesteren for 1ste Afdeling, gav hende dog Haab om, at man vil naa til et Resultat, som betyder en Forbedring af de nuværende Forhold. Hun skulde derfor paa Forslagsstillernes Vegne henstille til Magistraten, at den ogsaa for sit Vedkommende slutter sig til Forslaget, og hun anbefalede Forsamlingen at stemme for dette.

Endnu vilde hun kun tilføje, at hun vilde anse det for heldigt, for ikke at sige nødvendigt, at det eventuelle Fællesudvalg søger Samarbejde med Frederiksberg Kommunalbestyrelse, da det er af afgørende Betydning, at Bestemmelserne bliver i alt væsentligt ensartede for de to Nabo-kommuner. Hun havde al mulig Grund til at tro, at Frederiksberg Kommunalbestyrelse vil være villig og rede til et saadant Samarbejde.

Viggo Christensen skulde paa den socialdemokratiske Gruppens Vegne anbefale Forslaget til Beslutning og ogsaa anbefale Magistraten at slutte sig til Tanken om Nedsættelsen af et Fællesudvalg. Børns erhvervsmæssige Arbejde er et socialt Onde, som det neppe vil være saa let at komme til Livs, og de Foranstaltninger, som kan træffes paa Grundlag af Fabriklovens Bestemmelse, tager da ogsaa kun Sigte paa at begrænse Børns Adgang til Erhvervsarbejde, men utvivlsomt vilde det for Samfundet og for de kommende Slægter være af overordentlig stor Betydning, om man kunde ikke alene begrænse, men endogsaa helt ophæve Børns erhvervsmæssige Arbejde. For en Kommune, der søger at udvikle sit Skolevæsen saa meget som muligt, er det en overordentlig trist Kendsgerning, at Bestræbelserne for at bibringe den opvoksende Ungdom gode Skolekundskaber neutraliseres og paa visse Punkter omtrent tilintetgøres, fordi de sociale Forhold tvinger en Del Børn til at deltage i Erhvervsarbejde, saaledes at den Skoleundervisning, som tilrettelægges for dem, gaar over Hovedet paa dem. Selv de Begrænsninger, man her kommer til at beskæftige sig med, vilde naturligvis

frembyde en Del Vanskeligheder. For de Familier, som nu subsisterer væsentligt med Børnearbejde som Tillæg, vilde der naturligvis være Vanskeligheder, som ikke alle var lige fornøjelige at have med at gøre, og der er adskillige Hensyn at overveje, om end selvfølgelig Overvejelserne burde falde ud til Børnenes Fordel; det var fra et Samfundssynspunkt det eneste forstandige. De senere Aars sociale Udvikling og navnlig de sociale Love paa dette Omraade havde da sikkert ogsaa i nogen Grad gjort det lettere at tage et Standpunkt. Det var saa umiddelbart indlysende, at det ikke var nødvendigt at gøre mange Bemærkninger desangaaende, men der var i alt Fald et Punkt, han vilde pege paa. Den Del af Medborgerne, som vil være vanskeligst stillede ved Afskaffelsen af Børns erhvervsmæssige Arbejde, er utvivlsomt Enkerne. Indtil man fik Loven om Enkebørns-understøttelse, havde Samfundet overhovedet ikke ydet Enkerne nogen Støtte. Nu er denne Lov en Kendsgerning, og derved er der fra Samfundets Side givet en Haandsrækning til de daarligst stillede, Enkerne, og dermed er formentlig yderligere givet et Grundlag for med godt Udbytte at tage Revisionen af den nugældende Vedtægt op til Behandling. Han skulde udtale Ønske om, at det maa lykkes ved denne Revision at finde en virkelig effektiv Begrænsning af Børns Adgang til Erhverv, hvorved der kan skydes en Breche i hele dette Forhold, saaledes at den Undervisning, der bydes Børnene i Skolen, kan komme dem til gode — og dermed virke til Gavn for Samfundet og den opvoksende Slægt — i højere Grad, end det hidtil har været Tilfældet.

Fischer frafaldt Ordet.

Erk. Blom gjorde opmærksom paa, at man ved Vedtægten af 1903 naaede et Stykke frem f. Eks. med Hensyn til Mælkedrengene, idet deres Arbejde paa 3 Punkter blev begrænset. Ifølge Vedtægten af 1903 maa Børn ikke anvendes som Mælkedrenge, før de er fyldt 12 Aar, de skal være færdige halvanden Time før deres Skoletid, og de maa overhovedet ikke benyttes om Søndagen. Men disse tre Paalæg er det, som man ved af Erfaring, meget vanskeligt for Selskaberne at

overholde. Frederiksberg er i denne Henseende en Del bedre stillet, efterat Skoleordningen derude er ændret, saaledes at det seneste Klokkeslet, paa hvilket Skolen begynder, er Kl. 11 Fm. Da Frederiksberg i 1911 fik denne Ændring indført, gik de frederiksbergske Mælkedrenge Antal straks ned fra henved 100 til 25, og for Øjeblikket er der kun 11, hvorimod der i København er ca. 600. Forhaabentlig vilde man paa dette Punkt kunne naa til en Ordning. Der foregaar ogsaa paa dette Omraade et Spild af Arbejdskraft, idet 4 forskellige Selskaber kører med Vogne og har Mælkedrenge, saaledes at 4 Selskabers Dreng løber op i det samme Hus. Man skulde tro, at Ordningen kunde være mere praktisk. Nu er der endogsaa Tale om Oprettelse af et 5te Selskab, hvorved Forholdet vil blive endnu værre. Hun vilde støtte Forslaget og haabede, at der vilde komme noget virkelig godt ud af Fællesudvalgets Arbejde.

Borgmester **Dybdal** hilste, hvad der ikke kunde komme Forsamlingen overraskende, det stillede Forslag med Glæde. Hvis der ikke her var fremkommet Forslag om at tage Sagen paa denne Maade, vilde den være kommen frem paa anden Maade, idet Skoledirektionen under sine Overvejelser af Spørgsmaalet om Heldagsskoleundervisning har været stærkt inde paa, at man ikke ved Indretningen af denne Undervisning paa den Maade skulde være bunden af Hensynet til Børnenes Arbejde, at man skulde lægge Undervisningen anderledes end ud fra rene Undervisningshensyn, og at man skulde rette en Opfordring til Kommunalbestyrelsen om, hvad den er i Stand til efter Fabrikloven, at regulere dette Arbejde. Der var vel saaledes de bedste Udsigter til, at de Ønsker, som Skolevæsenet i saa lang Tid har næret paa dette Punkt, nu vil kunne ske nogenlunde Fyldest, naar man kommer til en Revision af den gældende Vedtægt. Han ansaa det for givet, at Magistraten, som endnu ikke har behandlet Sagen, med Glæde vil være med til Nedsættelsen af det foreslaaede Fællesudvalg, og han haabede, at det vil ske. **Smith** sluttede sig til den Anbefaling, der var givet af det stillede Forslag, men kunde dog ønske hertil at knytte

nogle Bemærkninger. Han var ganske enig med de foregaaende Talere i, at Børn ikke maa misbruges, og at man bør søge at udvide de Indskrænkninger, der gælder med Hensyn til Børns erhvervsmæssige Arbejde, til at omfatte Erhverv, som falder udenfor Fabrikloven. At Børns Arbejde ogsaa udenfor Fabrikker, saaledes som Viggo Christensen udtalte, maa betragtes som et socialt Onde, kan være rigtigt under visse Forhold, nemlig hvis Børnene misbruges. Det havde imidlertid i den sidste Tid vist sig, at Forbrydelser begaaede af Børn og unge Mennesker tager mere og mere Overhaand. For nylig havde han saaledes læst, at en Bande unge Forbrydere var bleven anholdt, fordi den havde foretaget Indbrud ude paa Østerbro. Et andet Sted var nogle unge Mennesker blevet oplærte til at forøve Lommetyverier i Biografteatre. Det forekom i hvert Fald ham, — han havde selv som ung maattet arbejde fra sit 12te Aar og senere staaet i Lære —, at det er bedre at lade Børn udføre et fornuftigt erhvervsmæssigt Arbejde, hvorved de ikke misbruges, end at lade dem løbe omkring uden Tilsyn og eventuelt blive Forbrydere. Han vilde derfor meget anmode det kommende Fællesudvalg om nøje at overveje, om det er rigtigt at indskrænke Børns erhvervsmæssige Arbejde saa meget, at de i Stedet for at oplæres til samfundsnyttige Borgere bliver Forbrydere, fordi de har for megen Fritid og fordi denne Tid anvendes paa unyttig Maade. Han var, som sagt, ganske enig i, at Børn ikke bør misbruges, men de Børn, som fra deres unge Tid er blevet vænnede til at arbejde, bliver sikkert senere de bedste og nyttigste Borgere. Dette vidste sikkert alle Forsamlingens Medlemmer udmærket godt — baade de, der sidder paa første, og de, der sidder paa anden Række.

Viggo Christensen hævdede, at selv om Smith har deltaget i Erhvervsarbejde fra sit 12te Aar, og selv om der er blevet adskillige gode Samfundsborgere af dem, der som Børn er blevet anvendt til erhvervsmæssigt Arbejde, er dermed ikke ført noget Bevis for, at det er det bedste, at Børn beskæftiges med saadant Arbejde, thi der er dermed ikke sagt noget om, hvormange der er bukket under paa Grund

af Misbrug, hvormange der ved Arbejdet har paadraget sig en Sygdom, der har gjort en hurtig Ende paa deres Tilværelse, og endelig hvormange der er blevet distancerede i Kampen for Tilværelsen, fordi de ikke har faaet det rette Udbytte af den Skoleundervisning, som det offentlige opretholder med saa store Bekostninger. Nu var der for ham ikke noget overraskende i Smiths Udtalelser; han havde næsten ventet, at Smith vilde indtage et Standpunkt, hvis Tendens er denne: naturligvis er Hensigten med den foreslaaede Revision at indskrænke Omraadet for Børnenes Erhvervsarbejde, men indskrænk det endelig ikke mere end højst nødvendigt, for det er godt, at der er Adgang for Børnene til Erhvervsarbejde — og Smith kunde have tilføjet: fordi Børn jo er en billigere Arbejdskraft end voksne! Set fra et Samfundssynspunkt var der noget ganske urimeligt i at anvende Børn til Erhvervsarbejde og samtidig lade voksne Mennesker, Forsørgere, gaa ledig, og saaledes er Forholdet for Øjeblikket. Smith havde ganske vist en Tilbøjelighed til at benægte, at der er Arbejdsløshed, men dette skulde Taleren ikke her komme nærmere ind paa. Men iøvrigt er det Omraade, som man her kan tage op til Revision, og hvor der kan foretages Indskrænkninger, overordentlig ringe, saaledes at der vistnok, saglig set, ikke var nogen særlig Grund til at opfordre til Varsomhed med Hensyn til, hvor meget man kan inddrage. Naar Skolevæsenets Beretning blandt andet fortæller, at for 7de Klassernes Vedkommende kan op til 95,5 pCt. af Eleverne være beskæftigede ved Arbejde udenfor Hjemmet — der gives desværre ingen Oplysning om, hvor Arbejdet udføres — saa er det jo givet, at Skolebørns erhvervsmæssige Arbejde har en overordentlig stor Udstrækning. Jo ældre Børnene bliver, jo mere de nærmer sig de 14—15 Aar, desto mere efterstræbte bliver de naturligvis til Erhvervsarbejde. Men naar i en enkelt Klasse i Sct. Hans Gades Skole 95,5 pCt. af Eleverne anvendes i Erhvervsarbejde, saa betyder det unægtelig et meget stort Minus i den Skoleundervisning, som Kommunen med stor Bekostning yder Børnene. Vil man analysere, hvorledes disse

95,5 pCt. fremkommer, saa vil det vistnok vise sig, at en temmelig ringe Del falder ind under den Competence, som Fabriklovens § 2 giver. En meget stor Del af det Erhvervsarbejde, som udføres af disse 95,5 pCt., vil maaske slet ikke blive ramt af denne Paragraf. Der var altsaa ikke nogen Anledning til at raabe Vagt i Gevær. Da Statistikken ikke giver Oplysning om, hvorledes de 95,5 pCt. fordeler sig, skulde han erkende, at dette nærmest var Gætning fra hans Side; han vidste ikke, hvor stor en Del der falder udenfor det Omraade, det her drejer sig om. Men alene den Kendsgerning, at 95,5 pCt. i en 7de Klasse beskæftiges ved Arbejde udenfor Hjemmet, vidnede i høj Grad om, at her er et Omraade, hvor det er ganske nødvendigt at gribe ind.

Smith var paa sin Side ikke blevet forbavset over Viggo Christensens Udtalelser. Enhver som helst anden Opfattelse af et Spørgsmaal end den, som de Herrer og Damer paa første Række har, bunder selvfølgelig altid i egoistiske, uskonne og uædle Motiver!

Rump erkendte, at hvis Smith havde Ret i den Betragtning, at Børn, der ikke beskæftiges med erhvervsmæssigt Arbejde, let forfalder til Unoder, ja ovenikøbet kan komme til helt at skeje ud, var det selvfølgelig et Moment, som der maatte tages betydeligt Hensyn til. Imidlertid stod Smith dog sikkert ret isoleret med denne Opfattelse, i alt Fald turde det vistnok siges, at Forældrene, paa hvem Børnenes Opdragelse i første Linie hviler, ikke nærer den Opfattelse. Forældrene falder naturligt i to Klasser: de, der frit kan bestemme over, hvorledes deres Børn skal opdrages, og de, der ikke kan dette. De sidste, altsaa de mest ubemidlede, som er nødte til, for at kunne give Børnene et nødtorftigt Ophold, at tage Tilflugt til deres Arbejde, staar jo ikke frit i saa Henseende, de er under en vis Tvang, de maa finde sig i, at deres Børn anvendes til Arbejde og derved erhverver noget. De andre Forældre, de mere velstillede, har — det vilde Smith sikkert indrømme — den Opfattelse, at Børn har bedst af alene at hellige sig til deres Opdragelse. I talrige jævnt stillede og i velstillede Hjem vaager man meget omhyggeligt over, at

Børnene ene og alene passer deres Skole, læser deres Lektier og iøvrigt faar en saa sund og naturlig Udvikling som muligt, dels ved Fornøjelser, dels ved naturligt Pligtarbejde i Hjemmet. Altsaa, alle de Forældre, som er frit stillede med Hensyn til, hvorvidt de vil lade Børnene udføre Arbejde, holder vistnok ganske uden Undtagelse paa, at de vilde handle slet overfor deres Børn, hvis de lod dem deltage i Erhvervsarbejde. Alle disse Mennesker er altsaa ikke enige med Smith, dette vilde han bede ham henvende sin Opmærksomhed paa. Man maatte vistnok kunne blive enig om, at for de unge Individets Vedkommende, enten de er fra det ene eller det andet Hjem, er det heldigst for dem selv og deres Fremtid, at de i de unge Aar kan bruge Tiden til at udvikle sig, saa kan de senere med ganske anderledes Kraft tage Del i det Arbejde, som Samfundet nu engang kræver af voksne Mennesker.

Ud fra disse Betragtninger fandt han, at Forsamlingen maatte være Forslagsstillerne meget taknemmelig for, at de har draget denne Sag frem. Der er jo desværre utallige Hjem, som paa dette Punkt er under Tvang, og hvor Forældrene ikke kan skaffe Børnene den Fritid i de unge Aar, som disse saa stærkt trænger til, og kunde det lykkes, nu da Sagen er rejst, at faa en Bedring af dette Forhold, saa kunde man vistnok lade alle Smiths Betænkeligheder fare og være vis paa, at man virkelig havde foretaget noget godt for Samfundet.

Mortensen mindede om, at da Forsamlingen for nylig beskæftigede sig med Spørgsmaalet om Hjælp til de daarligst stillede i Samfundet under den herskende frygtelige Dyrtd, fo'r Smith frem og holdt en stor Arbejdsgivertale. Dengang gjaldt det for Smith om at værne Arbejdsgivernes og Kapitalisternes Interesser. I Aften gælder det Spørgsmaalet om at hjælpe de mindste i Samfundet, dem, der ikke kan værges sig selv, Børnene, og Smith var der straks, for det første for at fortælle, meget elskværdigt, at Børn jo ikke maa misbruges, men dernæst for at raabe et kraftigt Vagt i Gevær: Lad os dog bare ikke gaa for vidt, det gaar ikke an helt at fritage Børnene for Arbejde, lad os ikke løbe den Risiko, at de forfalder til Unoder! Men det er jo netop fordi Børn i allerhøjeste

Grad misbruges ved Arbejde i mange forskellige Virksomheder, at man maa skride til Foranstaltninger som dem, her var Tale om. Smith svarede Viggo Christensen med, at naar Medlemmer af den socialdemokratiske Gruppe taler imod hans Argumenter, saa [var det ud fra den Betragtning, at det var uskønne og uædle Motiver, der laa bag. Nej, men Medlemmerne af den socialdemokratiske Gruppe véd, hvorledes Børn og unge Mennesker misbruges omkring hos Arbejdsgiverne, paa Arbejdspladserne. Han var i Stand til at fremdrage for Forsamlingen Masser af Tilfælde, hvor de Herrer Arbejdsgivere paa den mest hensynsløse og skaanselsløse Maade har misbrugt Børns og unge Menneskers Arbejdsevne. Man véd, hvorledes unge Mennesker omkring i Fabriksvirksomheder hensynsløst sættes til meget farligt Arbejde, og hvorledes Børn maa arbejde ud over den Arbejdstid, som Fabrikloven fastsætter. For nogle faa Dage siden lod saaledes Direktøren paa en herværende større Fabrik — som iøvrigt skilte med at være en meget from og troende Mand — de unge Mennesker arbejde over om Aftenen, hvad han vidste ikke var tilladt. Uforvarende kom saa Fabriktilsynet til Stede. Hvad gjorde saa denne fromme Direktør? I en Hurtighed kom han fra Kontoret ned til Maskinerne og fik kostet de unge Mennesker væk, for at det ikke skulde blive set, at de arbejdede over Tiden. Fabriktilsynet saa det ikke. Der var heldigvis andre, der har set det, saaledes at vedkommende Arbejdsgiver nu bliver draget til Ansvar. Men man læser jo stadig i Bladene, at saa den saa den Arbejdsgiver har overtraadt denne eller hin Lovbestemmelse paa dette Omraade. Som Regel søger de voksne Arbejdere enten selv eller gennem deres Fagorganisationer at varetage Børnernes og de unge Menneskers Interesser — de kan det jo ikke saa let selv. Men Arbejdsgiverne misbruger Børnene i højeste Grad, derfor havde han været saa dristig at tage Ordet overfor Smiths Udtalelser. Naar et Barn skal passe sin Skole og iøvrigt uddanne sig for Livet, har det nok at gøre dermed, og de, der har prøvet som Børn at udføre Erhvervsarbejde og blive udbyttede, kunde tale med om de fortvivlede Kaar, hvorunder mange maa leve deres Barndom. Overfor

Smiths Tale om, at Børn ikke skal misbruges, var der god Grund til at understrege, at naar den foreliggende Sag var kommen frem for Forsamlingen, var det fordi de Herrer Arbejdsgivere misbruger Børnene.

Frk. **Blom** fremhævede overfor Smith, at maaske netop den Omstændighed, at Børn har saa mange Penge mellem Hænder, mere end noget andet er Skyld i, at de udvikler sig til smaa Forbrydere. En Mælkedreng kan i Drikkepenge have indtil 3 Kr. om Ugen, og hvortil bruges disse Penge, hvormed der ikke kan føres Kontrol? For en stor Del til Spil, ikke saa faa bruges paa Billardstuer. Et Selskab havde meddelt hende, at det maa afskedige 50 af sine Mælkedrenge om Aaret paa Grund af Uærlighed. Fængselshjælpen har oplyst, at en stor Procentdel af de unge Mennesker, det tager sig af, er saadanne, som har lært som Opvartere. Det er altsaa snarere saaledes, at det erhvervsmæssige Arbejde udvikler Uærlighed hos Børnene og gør dem til Forbrydere. Smith behøvede heller ikke at være bange for, at man skulde gaa for vidt, thi i Fabriklovens § 2 staar der udtrykkeligt, at det Arbejde, der kan forbydes, er særlig anstrengende Arbejde eller Arbejde, som er skadeligt for de paagældendes Sundhed eller Sædelighed.

Smith undrede sig over, at han skulde angribes af Mortensen, da han dog var enig med denne om, at Børn ikke bør misbruges. Men det var jo desværre saaledes, at det var ligegyldigt, hvad der blev sagt fra hans og hans Gruppens Side, det skulde alligevel nok blive udlagt paa en ganske forkert og forvrænget Maade. Hvad han havde sagt i denne Sag, burde i hvert Fald ikke kunne bruges til et Angreb paa ham. Men da der nu baade af Rump og Mortensen var gjort forskellige Bemærkninger til ham, vilde han tillade sig at imødegaa nogle af dem.

Det kunde jo godt være, at de velhavende Forældre vilde være enige med Rump, men derfor var det ikke sikkert, at de havde Ret og Taleren Uret. Han havde aldrig anset det for uheldigt for Børn, naar de har naaet en vis Alder, at kunne faa Lejlighed til at forberede sig paa det, som Livet vil bringe dem. Og for de allerfleste her i Landet er

det nu engang saaledes, at de maa opdrages til at arbejde. Vi kan ikke alle blive Kuponklippere — desværre; kunde vi det, saa var Sagen en helt anden. Der kan da ikke være noget forkert i — og mangfoldige Familier deler ganske sikkert denne Opfattelse — at Børn opdrages til den Gerning, som de senere i Livet skal gaa ind til, enten det nu er gennem Studeringer eller paa anden Maade. Men hertil kommer, at de mere velhavende Forældre jo ogsaa har Raad til at holde deres Børn under et vist Tilsyn. Det har Arbejderfamilier derimod ikke altid. I mange Familier maa baade Manden og Konen arbejde, og selv om Konen ikke arbejder udenfor Hjemmet, har hun maaske ikke altid den tilstrækkelige Magt over Børnene. I mangfoldige Tilfælde er det saaledes, at Børn allerede i 8—10 Aars Alderen blæser deres Moder et langt Stykke med Hensyn til, hvad de maa eller ikke maa. (*En Stemme*: Ogsaa i Overklassen!). Ja, ogsaa i Overklassen, og det er ligesaa uheldigt dér som i Arbejderklassen.

Gang paa Gang blev der, naar han havde peget paa, hvad der efter hans Mening var det samfundsmæssig set rigtige, tillagt ham daarlige Motiver. Dette havde han ønsket at paatale ogsaa denne Gang, og han agtede at paatale det, hver Gang det skete. De Herrer skulde ikke faa Lov til hver Gang at staa som dem, hvis Mening var den eneste rigtige, og som var de eneste Samfundsbevarere. De andre Grupper havde lige saa varm en Interesse baade for Børnene og Arbejderklassen og for alle dem, som paa den ene eller den anden Maade er kommet paa den forkerte Side.

Overfor Rumps Udtalelse om, at man burde lade Børnene benytte deres Fritid til Opøvelse i Gymnastik og anden Sport, vilde han gøre opmærksom paa, at man for Eks. i England er bleven klar over, at den overdrevne Sport, som de unge dér driver, har været til Skade for dem erhvervsmæssigt set i Forhold til andre Nationer, og det kunde jo være, at noget lignende gør sig gældende her. Et fornuftigt drevet erhvervsmæssigt Arbejde er bedre for et Barn end ufornuftigt drevne Sport, og paa mangfoldige Omraader er

man her i Byen ved at komme ind paa en ufornuftig Udøvelse af Gymnastik og anden Sport.

Overfor Mortensens Udtalelse om, at han kun varetog Arbejdsgivernes Interesse, vilde han spørge, om det var at varetage Arbejdsgivernes Interesse her at fremhæve, at Børn ikke maa misbruges ved erhvervsmæssigt Arbejde, naar samtidig Mortensen siger, at Arbejdsgiverne misbruger Børnene. Hvis Arbejdsgiverne misbruger Børnene, saa bør det paatales, og han skulde for sit Vedkommende være med til naarsomhelst at varetage Børnenes Interesse i denne Henseende. Hvis Arbejdsgivere skulde forlange af ham, at han skulde varetage deres Interesser paa den Maade, at de kunde misbruge Børn, saa vilde man ikke finde ham paa Arbejdsgivernes Side, men paa deres Side, der varetager Børnenes Interesser.

Der blev sagt, at de Argumenter, han havde anvendt, var forkerte. Ja, naar de blev forvrængede, var de forkerte, men naar man vilde opfatte dem i den Aand, hvori de var sagt, var de rigtige. I mangfoldige Tilfælde, hvor der sker Misbrug af Børn paa Arbejdspladser, sker det, uden at Arbejdsgiveren ved det; det er de Arbejdere, der har disse Børn under sig, som misbruger dem. Mortensen sagde, at Børnene ikke har nogen til at varetage deres Interesser. Dette bør i hvert Fald lægges de Herrer Arbejdere til Last, som arbejder sammen med Børnene, for de Tilfælde af Misbrug, der forekommer, er de jo selv nærmest til at paatale. Naar de ved alle Lejligheder ellers taler om, at det er dem, der varetager Børnenes Interesser, bør de ogsaa paatale Misbrug, og det er der ingen, der forhindrer dem i.

At Grunden til, at Børn og unge Mennesker bliver Forbrydere, er, saaledes som Frk. Blom mente, den, at de har for mange Penge mellem Hænder, var muligvis rigtigt, derom kunde han ikke udtale sig. Efter de Artikler at dømme, der i de sidste Dage har staaet i Bladene — vistnok skrevne af Fængselsinspektøren — er det muligt, at Forholdet er saaledes. Men naar Forældre sender deres Børn ud for at erhverve noget, er det vel, fordi de trænger til de Beløb,

som Børnene kan tjene. Men saa burde Forældrene ogsaa, hvis de er de pligtopfyldende Forældre, de burde være, undersøge, hvor meget Børnene tjener, og forlange, at de bringer Beløbet med hjem. Der er ligeledes i Bladene gjort opmærksom paa det store Antal unge Mennesker, der søger Plads som Kioskbude, Ekspresbude o. lign. Der er — her som vist mange andre Steder — en Fare i dette, at der ikke lægges denne Udvikling nogen Hindring i Vejen. De unge Mennesker faar ganske rigtigt paa den Maade mange Penge mellem Hænder, som ikke kan kontrolleres, og de kan derved komme ind paa en Skraabane, som de i Tide bør tages bort fra, hvis de ikke senere skal koste Samfundet meget mere. Den for omtalte Autoritet paa Fængselsvæsenets Omraade mente, at disse unge Mennesker i Stedet for at være Kioskbude, Ekspresbude o. s. v. hellere burde gaa i Haandværkerløse, for dér var de under et fornuftigt Opsyn fra deres Mestres og Arbejdsgiveres Side. Denne Mand havde altsaa en ganske anden Opfattelse af Arbejdsgiverne end Mortensen.

Han fastholdt som sin Mening, at vel skal, saaledes som han havde sagt, Børnene ikke misbruges ved erhvervsmæssigt Arbejde, men at et fornuftigt drevet Arbejde fra en vis Alder af er bedre for dem, end at der gives dem Lejlighed til overdreven Udøvelse af Sport, thi de kommer derved ind paa Lediggang og vænnes ikke til det velordnede samfundsmæssige Arbejde, som nu engang er nødvendigt for alle dem, der er henviste til at leve af deres Arbejde.

Mortensens Udtalelse om, at Taleren i forrige Møde havde talt for Arbejdsgiverne og Kapitalisterne, gav ham Anledning til at sige, at hvad han havde sagt i hvert Fald havde vist sig at være fuldstændig rigtigt. Der blev sagt til ham, at han kunde faa tilstrækkelig Arbejdskraft. I den forløbne Tid havde der hos ham været 10 Mand for at søge Arbejde. Af disse 10 var 1 blevet, 2 var der 3 Timer, Resten kom overhovedet ikke. Tre af de Damer, der sidder paa første Række, havde henvendt sig til ham og spurgt, hvor det var, en Kone kunde faa Plads, saaledes som af ham omtalt. Han havde sagt dem, at vedkommende kunde hen-

vende sig der og der Kl. 5—7, saa skulde hun faa Pladsen. Men der havde ikke været en eneste for at søge den Plads.

Formanden fandt sig af Smiths Udtalelse om, at hans Udtalelser blev forvrængede af andre Medlemmer, foranlediget til at bemærke, at han ikke havde opfattet Diskussionen paa den Maade. Andre Medlemmer havde maaske sporet en vis bestemt Tendens i Smiths Udtalelser, men en Forvrængelse af hans Udtalelser havde ikke fundet Sted.

Mortensen vilde nødig forvrænge Smiths Udtalelser. Han havde forøvrigt hidtil anset Smith personlig som en udmærket flink Arbejdsgiver; men han begyndte nu at tvivle lidt, naar Smith havde saa svært ved at faa Arbejdskraft. Det, var sandelig Smith, der var begyndt, idet han havde raabt Vagt i Gevær og sagt, at man skulde passe paa ikke at tage Arbejdet fra Børnene, saaledes at de forfaldt til Unoder. Smith havde sikkert tjent sin Gruppe bedst ved, ligesom Fischer, at undlade at tage Ordet i denne Sag. De Herrer Antisocialister vandt neppe Laurbær her. At de stakkels Arbejdsgivere ikke selv vidste af, at Børnene blev misbrugt, og at det var Arbejderne, der misbrugte dem, troede Smith vist ikke engang selv paa. Endelig sagde Smith med Patos, at Socialdemokraterne ikke skal have Eneret paa at være Samfundsbevarere, det vil Antisocialisterne ogsaa være. Nej, det var de Herrer Antisocialister skam ene om at være. Socialdemokraterne vil ikke være Samfundsbevarere, nej. Vorherre bevare dem for at være med til at bevare det forbandede kapitalistiske Samfund, som for Øjeblikket eksisterer. Det lod de Antisocialisterne være ene om at kæmpe for at bevare, indtil det engang ramler sammen, saa raaddent som det er.

Ordføreren for Forslagsstillerne havde efter den Maade, hvorpaa Diskussionen havde udviklet sig, haft mest Lyst til at frafalde Ordet og troede, at det kommende Fællesudvalgs Arbejde vilde være godt tjent med, at Diskussionen ikke fortsattes i det Spør, den nu var bragt ind paa. Der var blot en enkelt Bemærkning, hun ønskede at gøre i Anledning af Mortensens Udtalelse om, at Grunden til, at denne Sag er

kommen frem, var, at Arbejdsgiverne misbruger Børnene. Heroverfor vilde hun fremhæve, at dette ikke var Grunden til, at hun havde været med til at bringe Sagen frem. Grunden til Sagens Fremkomst havde for hendes Vedkommende været den, at hun havde fundet, at der er ved at opblomstre visse Arter af Børnearbejde, som efterhaanden vil kunne blive i allerhøjeste Grad sundhedsfarlige for Børnene og forøvrigt ogsaa skade dem i allerhøjeste Grad i aandelig Henseende. Dette var Grunden til, at hun under Budgetforhandlingen havde fremdraget Spørgsmaalet, og ikke, at Arbejdsgiverne i Almindelighed, saaledes som Mortensen sagde, skulde misbruge Børnene.

Fr. Olsen bestred Rumps Udtalelse om, at Smith vistnok stod ene med sin Opfattelse af den foreliggende Sag, idet han i alt væsentligt delte de Betragtninger, som Smith havde gjort gældende i Indledningen til sit Foredrag. Der maatte ganske sikkert handles med stor Varsonhed i denne Sag. Saalænge der alene tages Sigte paa det, som Fru Arenholt havde fremført og nu yderligere understreget, kunde alle være ganske enige. Men der er det Hensyn at tage til Børn fra fattige Hjem, at de ikke, i Stedet for at have et lille samfundsnyttigt Arbejde, som ikke overstiger deres Kræfter, bør henvises til Lediggang. Lediggang er Roden til alt ondt, og mange af de fattige Hjem kan slet ikke føre Tilsyn med Børnene i de Timer, de har fri fra Skole. Selvfølgelig skal Misbrug af Børn til erhvervsmæssigt Arbejde paa det kraftigste paatales og straffes, men man maa ikke se saaledes paa Børns Arbejde, at det er en Ulykke for dem, at de fra en tidlig Alder opdrages til at føle Glæde ved at udrette et Arbejde, som ikke overstiger deres Kræfter. Han havde selv deltaget i Arbejde som Barn og havde følt Glæde derved, og den Glæde havde bevaret sig gennem hele hans Liv. Dette, at et Barn kan støtte et tarveligt Hjem ved at yde et Arbejde og bringe Udbyttet deraf hjem, saaledes at det kan benyttes til Bedring af de smaa Forhold, vil forædle Barnets hele Livsførelse. Han vilde derfor meget bede om, at det Hensyn, som Smith i sit første Foredrag havde fremdraget, ikke blev helt ladet ude af Betragtning

af Fællesudvalget, men at dette vilde søge at virke hen til, at saadant Arbejde, som er foreneligt med Børnenes Evner og Kræfter, ikke helt unddrages dem.

Rump fremhævede, at den Sag, der her var til Diskussion, var en ret alvorlig Sag, som havde betydelig Interesse for Samfundet. Det havde derfor virket meget lidt tiltalende paa ham at høre Smith fremkomme med Vittigheder om, hvorledes Kuponklipperes Børn skulde opdrages. Der havde ikke været Anledning for Smith til at komme med saadanne Bemærkninger, og det havde været bedst, om de var blevet udeladt. Han havde gjort Smith opmærksom paa, at utallige Hjem, ikke alene de i økonomisk Henseende bedst stillede, men ogsaa overmaade mange ret ubemidlede, søger at værne om deres Børn, saaledes at disse i de ganske unge Aar kan udvikle sig frit. Det er hos Forældrene i disse Hjem den almindelige Opfattelse, at Børnene har bedst af i de unge Aar ene og alene at hellige sig til deres egen Opdragelse, saaledes at de med desto større Kraft kan deltage i Samfundslivet senere, naar de bliver voksne. Der var ikke i disse Bemærkninger nogen Anledning til at tale om Kuponklippere.

Nu fremhævede **Fr. Olsen**, at det er af Vigtighed, at der kan føres Tilsyn med Børnene i deres Fritid. Men baade **Fr. Olsen** og **Smith** maatte jo dog vide, at der blandt de Hjem, hvor der værnes om, at Børnene ikke altfor tidlig kommer i Arbejde, er Masser af Hjem, hvor baade Faderen og Moderen er optaget, om ikke hele Arbejdsdagen, saa dog en meget stor Del deraf. Den Slags Hjem spiller en større og større Rolle i det moderne Samfund. En ung Mand og en ung Kvinde slaar sig sammen og gifter sig, uden at nogen af dem har større Indtægter, de kan kun nødtørftigt opdrage deres Børn. Og **Fr. Olsen** og **Smith** vilde ogsaa vide, at det er den almindelige Opfattelse i disse Hjem, at der skal værnes om de Børn, som nu tilfalder det, saaledes at de kan faa deres gode Opdragelse for senere at kunne paa en god Maade deltage i Samfundslivet. **Fr. Olsens** Bemærkninger gjaldt altsaa slet ikke. Spørger man Opdragere, Læger, Præster, i det hele taget Folk, der har nogen Opsigt med deres Medmennesker, vil de vistnok

være enige om, at de Forældre, som søger at værne deres Børn saaledes, at de kan beskæftige sig ene og alene med deres egen Udvikling, handler rigtigt. Hvis dette er saa, er det selvfølgelig magtpaaliggende for Samfundet, at saa mange Hjem som muligt, selv de mest ubemidlede, kan faa deres Børn draget ind under de samme Vilkaar. Men saa maa der selvfølgelig ogsaa bringes Ofre — ogsaa fra Arbejdsgiverne. Det maa jo indrømmes, at Arbejdsgiverne for Tiden har en god og meget billig Hjælp i de Børn, som er beskæftigede med Arbejde hos dem. Men naar Samfundet — i hvert Fald de Folk, der har den bedste Indsigt paa dette Omraade — har indset, at Erhvervsarbejde er skadeligt ikke alene for de lidt mere velstillede Familiers Børn, men selvfølgelig ogsaa for de allertarveligst stillede, saa maa der bringes Ofre, og saa maa man ogsaa kunne vente, at Arbejdsgiverne kan tale med om denne Sag i en mindre hidsig, mere rolig Tone, end Smith havde gjort det. Det havde ikke gjort noget godt Indtryk paa ham at se den ganske forfærdelige Iver, hvormed Smith havde styrtet sig ud i denne Debat. Arbejdsgiverklassen er jo ikke saaledes stillet, at den ikke kan bringe Ofre overfor en vigtig Samfundssag. Medlemmerne af Arbejdsgiverforeningen hører jo med til Samfundets Kælebørn, og det er rimeligt, at de ofrer noget, naar der virkelig er noget betydningsfuldt at virke for. Smiths Argumenter var altsaa forkerte, naar han gjorde gældende, at det var vigtigt for de meget fattige Børn fra de unge Aar at faa et Erhverv. Det er det ikke, tværtimod, det er, som Frk. Blom paaviste i en Henseende, meget skadeligt for dem, og der er sikkert i hvert Fald mange Medlemmer af Arbejdsgiverforeningen, der vil indse dette og vil yde deres Bidrag til, at denne Sag efterhaanden kan ordnes paa en god Maade.

Fru **Johansen** havde i Smiths Udtalelser savnet en Bemærkning om, hvornaar Børn efter hans Mening kunde begynde at arbejde. Smith sagde, at det ret ofte var saaledes med Arbejderbørn, at de allerede i 8 Aars Alderen blæste deres Moder et langt Stykke. Var det da Smiths Mening, at Børnene allerede, naar de er 8 Aar, skal begynde

at gaa paa Arbejde? Det Spørgsmaal kunde hun meget ønske at faa Svar paa. — Smith mener, at for en voksen Kvinde kan en Betaling af 15 Øre i Timen være tilstrækkelig, at 30 Øre for 2 Timers Arbejde om Dagen er en ganske udmærket Betaling, og at Arbejderkvinderne burde flokkes for at faa saadanne Pladser. Men hvor meget mener Smith saa et Barn kan faa i Timen? Det bliver vist ikke meget. Smith havde i sidste Møde tilbudt en Plads for en Kvinde til 15 Øre Timen, og det endda paa den allerværste Tid paa Dagen for en Hustru at gaa fra Hjemmet i den Tid, da Manden kommer fra Arbejde og Børnene fra Skole. — Fr. Olsen var af den Mening, at Børn skal begynde i en tidlig Alder at arbejde, og at de skal føle Glæde ved Arbejdet. Aa ja, de skal saamænd nok føle Glæde ved Arbejdet! De begynder allerede som ganske smaa at trælle, og de maa trælle hele deres Liv igennem. Naar de kommer sultne hjem i den kolde Stue, medens Fa'r og Mo'r endnu er paa Arbejde, saa ligger det nær for dem at købe et Stykke Brød, et Par Bolcher eller en Kage til at stille deres Sult og faa Tiden til at gaa med, til Forældrene kommer hjem. Saaledes gaar det til, at de begynder at bruge Penge, og at det bliver værre, jo ældre Barnet bliver, er ganske naturligt. Men det er ikke Arbejderne og deres Børn, det er Samfundet, der har Skylden derfor — det Samfund, som Fr. Olsen og Smith søger at opretholde.

Viggo Christensen bemærkede, at hans ærede Kollega Smith aabenbart havde den Fejl, at han taler hurtigere, end han tænker, og derfor gentagne Gange kommer i den Situation, at han, naar han taler anden Gang, skal slaas med det, som han har sagt første Gang. Saaledes var Situationen forleden, og saaledes er Situationen igen i Dag. Men naar Smith tog saa stærkt paa Veje, som han gjorde, maatte han ogsaa finde sig i at blive holdt fast paa, hvad han første Gang sagde. Det foreliggende Forslag om en Nedsættelse af et Fællesudvalg fremkommer i Henhold til en Beføjelse i Fabriklovens § 2, der slet ikke taler om Begrænsning af Børn-arbejdet under Hensyn til Misbrug. Det staar der ikke et

Ord om. Der gives derimod i Almindelighed, ud fra et Par bestemte Hensyn, Kommunalbestyrelsen en Beføjelse til at begrænse Børnearbejdet. Alene af den Grund var der slet ingen Anledning for Smith til at rejse sig op og sige for det første: jeg har selv arbejdet fra 12 Aars Alderen, og det er egentlig af det gode, at Børn arbejder i Erhverv, derved bliver de gode Medborgere, medens der ellers kan være Fare for, at de henfalder til Forbrydelser og lignende. Dette var jo Kvintessensen af Smiths Foredrag. Smith havde paa et Hovedpunkt faaet Tilslutning fra Fr. Olsen, som hævdede, at Børns Deltagelse i Erhvervsarbejde kan virke forædlende. Hertil var for det første at sige, at der ikke vides noget om, at Overklassen sender sine Børn omkring paa Fabrikker, i Bypladser o. s. v., og saafremt det var forædlende for Børn at beskæftige sig med Erhvervsarbejde i 10—14 Aars Alderen, saa vilde det dog være mærkværdigt, om ikke adskillige Forældre indenfor Overklassen skulde have Lyst til at forædle deres Børn paa denne Maade. Nej, Forældre sender ikke deres Børn ud paa Arbejdsmarkedet for at forædle dem, det gør de kun, fordi de økonomiske Forhold tvinger dem dertil. Samfundsmæssigt set var der noget urimeligt i, at Børn i den skolepligtige Alder sættes til Erhvervsarbejde, samtidig med, at voksne Arbejdere gaar ledige. Og der var noget selvmodsigende i, at det offentlige gør sig store Anstrengelser og anvender betydelige Beløb for at opretholde et Skolevæsen, for at uddanne den opvoksende Ungdom paa bedste Maade, men samtidig finder sig i, at dette Arbejde krydses og vanskeliggøres, ja i visse Tilfælde ganske bortelimineres ved, at Børnene beskæftiges med erhvervsmæssigt Arbejde. Der kunde ikke ligge nogen Idealitet eller nogen Tanke om at ville forædle i dette, at Folk lader deres Børn arbejde i 10—14 Aars Alderen ved Erhvervsarbejde. Naar de gør det, gør de det ikke af ideelle Grunde, men tvungne af økonomiske Hensyn.

Kommunalbestyrelsen har altsaa gennem Fabriklovens § 2 faaet Kompetence til at gribe ind og foretage visse Begrænsninger i Børns erhvervsmæssige Arbejde. Det er dette,

Forslagsstillerne ønsker skal ske, og dertil har man fra de forskellige Sider givet sin Tilslutning. Resultatet bliver sikkert magert nok endda, fordi Beføjelsen kun omfatter en Del af det erhvervsmæssige Arbejde. Saaledes som Sagen ligger for, var der overhovedet ingen Anledning til at komme frem med nogen Bremse. Det eneste Hensyn, der her vilde være Grund til at fremdrage, var ikke Hensynet til Børnene — det Spørgsmaal kommer man hurtigt over, thi Arbejdet kan ikke være i Børnenes Interesse —, men Hensynet til de Forældre, som for Tiden har et nødvendigt Supplement til deres Indtægt gennem Børnenes Arbejde. Spørgsmaalet om Hensynet til Forældrene var der i og for sig god Grund til at hellige nogle Bemærkninger i denne Diskussion. Der kommer man sikkert til at staa overfor en Vanskelighed, om end Vanskeligheden er bleven noget mindre ved den Udvikling, som er foregaaet ved Understøttelseslovene og de øvrige sociale Foranstaltninger, som er truffet i forskellige Retninger. Navnlig er en stor Hindring for dette Spørgsmaals Løsning bortryddet derved, at Loven om Understøttelse til Enkebørn er gennemført, thi navnlig for Enkerne har selvfølgelig Børnenes Erhvervsarbejde været en overordentlig stor Støtte, i mangfoldige Tilfælde en næsten nødvendig Støtte, fordi den Enke, som havde Børn at drage Omsorg for og ikke fik Støtte noget Steds fra, var ret uheldig stillet. — Da altsaa det erhvervsmæssige Arbejde ikke paa nogetsomhelst Punkt kunde betragtes som et Gode for Børnene, og da det Omraade, indenfor hvilket Kommunalbestyrelsen kan gribe ind ifølge Fabriklovens § 2, overhovedet er ringe, havde der i og for sig ikke været nogen særlig Anledning til paa dette Punkt at raabe Vagt i Gevær.

De andre Momenter, som Smith havde draget ind i Debatten, skulde han ikke komme ind paa, ud over, at han kunde ønske at gøre en enkelt Bemærkning til Smiths Ord om Socialdemokraterne som samfundsbevarende. Ja, Forholdene havde udviklet sig derhen, at de virkelige Samfundsbevarere bliver Socialdemokraterne, efterhaanden som de opløsende Elementer fra Overklassens Side virker, og navnlig

naar de virker under den nuværende ekstraordinære Situation. Saadanne Elementer, som Krigstilstanden har skabt, og som kendetegnes ved Begreber som Kulgrosserere, Dampskibsredere, Dampskibsaktionærer, Børsjobbere, virker i høj Grad opløsende paa det bestaaende Samfund.

Smith undrede sig over Viggo Christensens Beklagelse over, at han ikke havde talt i en rolig, saglig Tone. Det forekom ham, at han havde talt ganske roligt og sagligt, og var det ikke Tilfældet, ja, saa var den Maade, hvorpaa han havde talt, nu hans Form for Tale. Hver Fugl synger med sit Næb, Rump og Viggo Christensen sang med deres, og han med sit — det lod sig vanskeligt forandre. I hvert Fald havde hans Udtalelser ikke tilsigtet at være personlige, men rent saglige. Hans Bemærkninger om »Kuponklippere« skulde virkelig ikke være nogen Vittighed, han havde dermed kun tænkt paa de Mennesker, som tjener deres Penge ved at klippe Kuponer, og ikke sigtet til nogen bestemt Person, allermindst til Rump. Der var altsaa ikke for denne nogen Grund til at fare op i den Anledning.

Det glædede ham, at Rump mente, at der er mange Arbejdsgivere, der vil være med til at træffe en fornuftig Ordning. Det troede Taleren ogsaa der er, og det havde han ogsaa gjort opmærksom paa. Og det glædede ham, at dette var blevet uddybet, saaledes at alle formentlig nu havde faaet den Opfattelse, at det forholder sig saa. Det havde da ikke været forgæves, han havde taget Ordet.

Det lod til, at Mortensen ikke var ganske i Overensstemmelse med Viggo Christensen, eftersom de hver havde sit forskellige Standpunkt i Spørgsmaalet om, hvem der er Samfundsbevarere. Dette maatte de Herrer nu se at ordne indbyrdes bagefter, han skulde ikke blande sig deri. Men han var noget forbavset over, at Mortensen her i Salen fik Lov til at kalde det nuværende Samfund for et »forbandet Kapitalistsamfund«. Det er det jo dog i det store og hele ikke, der er i vort Samfund ikke saa mange Kapitalister som Ikke-Kapitalister. Ved Krigens Udbrud havde der været en vis Anledning for de Herrer, der mener, at de kan indrette Samfundet paa en anden

og langt bedre Maade, til at gribe ind og forandre det. Men alle de, der kalder sig Socialdemokrater, løb dengang fra deres Standpunkt, og naar der engang kommer en Lejlighed, hvor de virkelig kan optræde som Samfundsreformatorer, det vil sige, naar de skal til at overtage Ansvaret, saa vil de faa at se, at et er Teori, et andet Praksis. Saadan gaar det nu engang overalt i Livet, det er lettere at præke Teorier end at omsætte sine teoretiske Meninger i Handling.

Formanden henstillede til Taleren i de følgende Udtalelser at holde sig lidt nærmere til den foreliggende Sag.

Smith skulde rette sig efter Formandens Anmodning. Et nu havde han blot en kort Bemærkning at gøre til Fru Johansen, som, bevidst eller ubevidst, havde meddelt noget forkert. Hvad angik den Plads for en Kone, som han sidste Gang havde talt om, sagde Fru Johansen, at han havde tilbudt en Løn af 15 Øre Timen. Havde det været Tilfældet, saa havde Fru Johansen haft Ret i, at det var en ussel Løn. Men han havde tilbudt en Betaling af 10 Kr. om Maaneden — plus Aftensmad — for 3 Gange 2 Timers Arbejde om Ugen. Det bliver, — bortset fra Aftensmadden — naar man regner med 24 Timer pr. Maaned, godt 41 Øre Timen. Vil ingen arbejde for den Betaling, trænger ingen dertil, ja, saa er Samfundet tilsidst blevet kapitalistisk, thi saa er vi blevet Kapitalister allesammen — og han skulde gerne være med den Dag, da alle kan blive det.

Mortensen hævdede, at der slet ikke var nogen Uoverensstemmelse mellem hans og Viggo Christensens Udtalelser om Samfundsbevarerne. Det er det nuværende Samfund med alle dets Skavanker, som Antisocialisterne til enhver Tid kæmper for at bevare. At der mellem de Herrer er nogle Kulbaroner og Børsjobbere og lign., der ubevidst arbejder paa deres Samfunds Ødelæggelse, er en Sag for sig. Det gaar med dem som med Manden, der savede den Gren over, som han sad paa. Men naturligvis ønsker de Herrer at bevare det Samfund, hvor Overklassen har det saa godt — at det ikke vil lykkes dem, er en anden Ting.

Formanden fandt, at ogsaa denne ærede Taler var lidt længere ude end nødvendigt for Sagens Behandling.

Fru Johansen bad om Ordet for en kort Bemærkning.

Formanden spurgte, om det var om Sagen eller et den uvedkommende Emne.

Fru Johansen: Det er for at svare Hr. Smith.

Formanden bemærkede, at Følgen da vilde blive, at ogsaa Smith maatte have Ordet igen, og han fandt det ret overflødig her at diskutere det Spørgsmaal, som laa de to ærede Medlemmer imellem.

Herved sluttede Forhandlingen.

Forslaget til Beslutning (se ovenfor) ansaas uden Afstemning for vedtaget.

Paa Forslag af Ordføreren for Forslagsstillerne vedtoges det for Forsamlingens Vedkommende at vælge 7 Medlemmer til Fællesudvalget.

Valget af Medlemmer udsattes, indtil der forelaa Meddelelse om, hvorvidt Magistraten havde tiltraadt Beslutningen.

— Fra Magistraten var modtaget følgende Skrivelse af 11. Januar om Anskaffelse af Inventarium til Cellerne i Vestre Fængsel:

»I vedlagte Skrivelse af 18. December f. A. har Politidirektøren indstillet, at det i Anledning af Udvidelsen af Vestre Fængsel fornødne faste Inventarium til Cellerne anskaffes, og at der hertil bevilges et Beløb af 23,000 Kr., idet dog bemærkes, at Anskaffelserne ikke vil kunne holdes indenfor dette Beløb, forsaavidt Materialernes Pris skulde stige.

Den samlede Magistrat har for sit Vedkommende tiltraadt denne Indstilling, og man skal derfor henstille til Borgerrepræsentationen at slutte sig hertil, saaledes at der til Anskaffelsen bevilges et Beløb af 23,000 Kr., at afholde af Kapitalformuen.»

Uden Omtale henvistes Sagen til 2den Behandling.

— Fra Magistraten var modtaget følgende Skrivelse af 12. Januar om Hustelefonanlæg i Vestre Fængsel:

»I vedlagte Skrivelse af 18. December f. A. med Bilag har Politidirektøren indstillet, at der samtidig med Udvidelsen af Vestre Fængsel installeres Hustelefonanlæg i Fængslet overensstemmende med den blandt Bilagene værende Plan. Udgiften ved Anlægget, der formentlig kan afholdes af den til Fængslets Udvidelse givne Bevilling, anslaaes til 4370 Kr.

Den samlede Magistrat har for sit Vedkommende vedtaget at meddele Samtykke til dette Arbejdes Udførelse, og man skal nu henstille til Borgerrepræsentationen at slutte sig hertil.»

Uden Omtale henvistes Sagen til 2den Behandling.

— Fra Magistraten var modtaget følgende Skrivelse af 25. Januar med Regulativ for vederlagsfri Hospitalsbehandling af smitsomme Sygdomme:

»Ifølge Lov Nr. 138 af 10. Maj 1915 § 28 i. f. vil der være at udfærdige et Regulativ for vederlagsfri Behandling paa Blegdamshospitalet og Øresundshospitalet af Patienter lidende af de i Lovens 3. Afsnit ommeldte Sygdomme, hvilket vil være at stadfæste af Justitsministeriet.

Ved at fremsende vedlagte fra Direktøren for Københavns Hospitalsvæsen modtagne Udkast til Regulativ, hvilket Udkast er tiltraadt af de paagældende Hospitals Overlæger og af Stadslægen, samt et Eksempplar af Justitsministeriets Cirkulære af 11. September f. A. vedrørende Udstedelsen af Regulativer for vederlagsfri Behandling bemærkes, at de i Cirkulæret angivne Bestemmelser, der ikke findes i det fremsendte Udkast, derunder navnlig ogsaa Bestemmelsen om, at den indlæggende Læge paa